

YTTRANDE

Datum
2019-10-14

Diarienummer
1.1.3-2019-05973
GD-2019-170

Handläggare
Anders Sundin

Ert diarienummer
Ku2019/00550/KO

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Demokratis skattkammare - Förslag till en nationell biblioteksstrategi (Dnr 6.7-2015-1181)

Vetenskapsrådet har granskat rapporten utifrån sitt uppdrag att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden samt de särskilda uppgifter som myndigheten har i sin roll som forskningsfinansiär och forskningspolitisk rådgivare.

Sammanfattning

Vetenskapsrådet har inget att erinra mot inriktningen i de rekommendationer med avseende på bibliotekens framtida stöd till forskning som framförs i rapporten.

Rapportens nationellt övergripande och långsiktiga perspektiv innebär att alla förslag och rekommendationer inte är av den konkretion som krävts för att säkert ta ställning till ett tillstyrkande eller avstyrkande. Vårt yttrande blir därför av mer resonerande och kommenterande art. Vetenskapsrådet väljer att ge synpunkter på följande delar under rapportens rubrik "Forskning".

Forskning

Inledning

Vetenskapsrådet instämmer i behovet av en nationell plan för långsiktig tillgång till fysiska samlingar. Vetenskapsrådet vill samtidigt betona att frågan om risken för skadliga gallringar av bestånd i samlingar och register är större, och att helhetsgrepp behöver tas om hur myndigheter förvaltar och bevarar sina handlingar för att tillgodose forskningens behov. Risken idag är att gallringar sker som gör register och andra myndighetsaknutna data svåra att bruka för forskningen framgent.

Universitets och högskolebiblioteken

Vetenskapsrådet instämmer i att forskningsbibliotekens uppgift rörande vetenskaplig publicering behöver ges ett större utrymme. Dock ger nulägesbeskrivningen av publiceringen som ett "oligopol" inte en bild som är rättvisande för samtliga vetenskapliga fält, och framställningen hade vunnit på en större nyansering i detta hänseende.

Utredningen berör kortfattat universitets- och högskolebibliotekens ansvar för lärosätenas publikationsdatabaser. På annat ställe i rapporten behandlas nationella digitala bibliotekstjänster under egen rubrik. Vetenskapsrådet saknar dock en beskrivning av strävandena att vidareutveckla den nationella databasen för vetenskaplig publicering (SwePub) och dess funktion att fylla vetenskapssamhällets behov av information och statistisk uppföljning. Vetenskapsrådet noterar att Sverige i detta avseende ligger efter de nordiska grannländerna, och att krafttag behövs i utvecklingsarbetet.

Öppen vetenskap

Vetenskapsrådet instämmer i att frågan om fria forskningsdata är etiskt och tekniskt problematisk, och att utvecklingsarbetet kräver stora resurser. Vetenskapsrådet anser att beskrivningen av öppen tillgång till publikationer hade vunnit på en motsvarande nyansering av förutsättningarna för införandet av fri tillgång till offentligt finansierad forskning. Framställningen skäms här något av kategoriska utsagor om att ”alla” hinder för öppen tillgång till forskning ska ”undanröjas”, och att det finns ”en stor potential i all inlåst data”. Det senare bör rimligen vara en empirisk fråga. För att ta fram balanserade och väl avvägda åtgärder för öppen tillgång till forskningsdata och forskningsresultat, behövs även en motsvarande nyanserad verklighetsbeskrivning i de underliggande strategierna.

Vetenskapsrådet instämmer slutligen i rapportens betoning av vetenskaplig kunnighet i länken mellan öppet tillgängliggörande av forskning och rönens tillämpning i beslutsfattande inom samhällsliga institutioner som hälso- och sjukvård, industri, näringsliv och skola. Forskningsresultat är sällan omedelbart tillämpliga i olika verksamheter, utan kräver kunskaper om forskningens villkor för att göras användbara.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Sven Stafström i närvaro av rådsdirektören Ann Fust, chefsjuristen Anna Hörnlund, GD-sekreteraren Agneta Backman och koordinatören Anders Sundin, föredragande. I den slutliga handläggningen har huvudsekreteraren Stefan Svallfors deltagit.

Sven Stafström
Generaldirektör

Anders Sundin
Koordinator

Kopia till Utbildningsdepartementet